Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Asiantuntijalausunto
17.6.2024

Talousvaliokunta

K 2/2024 vp Hallituksen vuosikertomus 2023
EK 45/2022 Eduskunnan kirjelmä kansalaisaloitteesta KAA 11/2019 vp

Työ- ja elinkeinoministeriön selvitys ilotuliteturvallisuuden parantamisesta ja ilotulitteista aiheutuvien haittojen vähentämisestä

Yleistä

Kansalaisaloite ”rajat räiskeelle” luovutettiin eduskunnalle 7.11.2019. Kansalaisaloitteessa ehdotettiin tiukennuksia ilotulitteiden käyttöön siten, että vain ammattilaiset saisivat käyttää isompia ilotulitteita. Ehdotuksessa esitettiin, että kuluttajat saisivat käyttää ainoastaan tähtisadetikkuja, pieniä paukkupommeja, kipinäsuihkuja ja vastaavia pieniä pyroteknisiä tuotteita. Kansalaisaloite keräsi runsaat 65 000 alle-kirjoitusta.

Eduskunta antoi 1.11.2022 eduskunnan kirjelmän EK 45/2022 vp eduskunnan käsittelemän kansalaisaloitteen johdosta (Lakialoite F2 ja F3 luokkiin kuuluvien pyroteknisten tuotteiden käytön rajoittamiseksi, KAA 11/2019 vp). Eduskunnan kirjelmään sisältyi seuraava lausuma:

Eduskunta edellyttää, että työ- ja elinkeinoministeriö selvittää kattavasti eri vaihtoehtoja ilotuliteturvallisuuden parantamiseksi ja ilotulitehaittojen vähentämiseksi sekä ryhtyy selvitysten johdosta tarvittaviin toimenpiteisiin ja antaa talousvaliokunnalle selvityksen tarkastelun tuloksista.

Lausuma pohjautui talousvaliokunnan mietintöön TaVM 19/2022 vp asiasta. Valiokunta katsoi, että kansalaisaloitteen sisältämää ehdotusta on syytä käsitellä työ- ja elinkeinoministeriössä osana ilotuliteturvallisuussääntelyn laajempaa kokonaistarkastelua. Valiokunnan ehdottama ministeriön tehtäväksi annettava kokonaistarkastelu ilotuliteturvallisuuden parantamisesta edellyttäisi eri vaihtoehtojen kartoittamista ja niitä koskevien vaikutusarvioiden laatimista. Ilotulitteiden kuluttajakäytön täyskiellon ja osittaiskiellon lisäksi tulee tarkastella mahdollisuuksia ratkaista kansalaisaloitteessa esille tuotuja ongelmia ilotulittamiseen liittyvillä uusilla rajoituksilla. Lisäksi olisi tarpeen kuulla eri hallinnonaloja ja sidosryhmätahoja kokonaisvaltaisen tilannekuvan saamiseksi.

Työ- ja elinkeinoministeriön selvitys

Työ- ja elinkeinoministeriö aloitti alkuvuonna 2023 eduskunnan lausumassa edellytetyn selvityksen tekemisen. Selvitys tehtiin virkatyönä. Talousvaliokunnan lausuman perusteella selvityksessä käsitellään ensisijaisesti kuluttajien käytössä olevien ilotulitteiden turvallisuutta ja niistä aiheutuvia häiriöitä. Selvitys luovutettiin eduskunnan talousvaliokunnalle 4.4.2024.

Työ- ja elinkeinoministeriö pyysi selvitystä varten pyroteknisten tuotteiden markkinavalvonnasta vastaavaa Turvallisuus- ja kemikaalivirastoa (Tukes) selvittämään tarkempia tietoja ilotulitteista aiheutuneista onnettomuuksista, onnettomuustyypeistä ja tapa-

turmista, pelastuslaitosten paikallisten yleisten määräysten antamisesta ja vaikutuksista, valvonnan kustannuksista, laittomien ilotulitteiden maahantuonnista, muissa EU-jäsenmaissa olevista rajoituksista ilotulitteiden kuluttajakäytössä sekä antamaan Tukesin arvion mahdollisten pätevyysvaatimusten asettamisen vaikutuksista ilotulitteita käytettäessä, ilotulitteiden kuluttajakäytön kokonaisturvallisuuden parantamisesta ja muissa maissa käytettävien sääntelymallien tehokkuudesta ja toimivuudesta Suomessa. Työ- ja elinkeinoministeriö on tehnyt myös kyselyn ilotulitteiden käytöstä ja vaarallisuudesta sekä resursseista pelastuslaitoksille. Selvityksessä on hyödynnetty myös muilta viranomaisilta saatuja tietoja liittyen ilotulitteisiin sekä kommentteja ovat antaneet mm. ympäristöministeriö ja sisäministeriö.

Lisäksi työ- ja elinkeinoministeriö järjesti selvitystä varten yleisen kuulemisen ilotulitteiden turvallisuudesta ja niistä aiheutuvista haitoista sekä on kuullut muita viranomaisia ja sidosryhmiä selvityksen pohjalta tehdyistä ehdotuksista.

Työ- ja elinkeinoministeriö ei ehdota uusia rajoituksia kuluttajille luovutettaville luokan F2 ja F3 ilotulitteille. Selvityksen mukaan ei voida tunnistaa tiettyjä ilotulitteita tai tietyn luokan tuotteita, jotka aiheuttaisivat enemmän vaaraa kuin toiset. Nykyisessä lainsäädännössä luokan F2 ja F3 ilotulitteille on asetettu kattavat rajoitukset ja turvallisuusvaatimukset

Selvityksessä esitetään, että melun vähentämiseksi pelastuslaitokset voisivat kieltää yksityisen ilotulitteiden käytön yleisesti tai tietyiltä käyttäjiltä alueella, jossa ilotulitteet aiheuttavat häiriöitä ihmisille tai eläimille. Kieltoa voitaisiin soveltaa esimerkiksi tilanteisiin, joissa ilotulitteita käytetään ilmoituksenvaraisesti toistuvasti tai luonnonsuojelulain mukaisten rauhoitettujen eläinten pesimisaikana. Poliisille esitetään annettavan myös mahdollisuus rajoittaa ilotulitenäytöksiä niiden aiheuttaman häiriön perusteella.

Selvityksessä esitetään myös, että ilotulitteiden käyttö voitaisiin kieltää rakennusten lähistöllä. Tarvittava suojaetäisyys arvioitaisiin erikseen mahdollisen säädösmuutoksen yhteydessä. Näin estettäisiin ilotulitteista aiheutuvia tulipaloja ja häiriöitä, joita aikaisemmat rajoitukset eivät ole olennaisesti vähentäneet.

Yksittäiset ihmiset tilaavat ilotulitteita jonkin verran ulkomailta. Tullin haltuun on päätynyt myös luokan F4 tuotteita, jotka ovat kuluttajilta kiellettyjä. Näiden tuotteiden räjähtävää materiaalia voidaan käyttää myös rikollisiin tarkoituksiin. Tällaisten ilotulitteiden tilaamisesta kuluttajille koituvat rangaistukset ovat selvityksen mukaan mahdollisia, mutta säännösten muuttamiseksi tarvitaan lisäselvityksiä.

Koska kansalliset ilotulitteita koskevat säännökset perustuvat pyrotekniikkadirektiiviin, kaikkia työ- ja elinkeinoministeriön selvityksissä havaittuja puutteita ei voida tehdä kansalliseen lainsäädäntöön. Sen vuoksi selvityksessä esitetään vaikuttamiskohteita mahdollista EU:n pyrotekniikkadirektiivin uudistusta silmällä pitäen.

Työ- ja elinkeinoministeriön selvityksen mukaan jotkut luokan F1-luokan ilotulitteet muistuttavat lelua. Ilotulitteita voi päätyä alaikäisten haltuun. Direktiivi ei kuitenkaan mahdollista luokan F1 tuotteiden kieltoa kansallisesti. Mahdollisen direktiiviuudistuksen yhteydessä Suomi voisi myös esittää, että ilotulitteiden melutaso määriteltäisiin nykyistä alemmalle tasolle. Nykyisin direktiivissä määritelty enimmäismelutaso tuoteluokille F1–F3 on varoetäisyydellä 120 desibeliä. Ilotulitteille voitaisiin esittää enimmäismelutasoa tuoteluokittain.

Verkkokaupasta tilatut ilotulitteet toimitetaan kuluttajille tavallisessa postissa, mikä on vaarallisten aineiden kuljetusta koskevan lain vastaista. Tämä voi aiheuttaa vaaratilanteita. Lisäksi kuluttajille toimitetaan luokan F4-tuotteita, jotka ovat kuluttajilta kiellettyjä. Selvityksessä esitetään, että komissiota pyydettäisiin tutkimaan, miten ilotulitteiden seurantajärjestelmää voitaisiin kehittää. Mahdollisen direktiiviuudistuksen yhteydessä Suomi voisi ajaa uudistusta, jossa ilotulitteiden siirtoja seurattaisiin vastaavalla tavalla kuin muita räjähteitä.

Euroopan komissio on ilmoittanut alustavasti, että pyroteknisten tuotteiden markkinoilla saattamista koskevan Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2013/29/EU uudistamistarvetta koskeva selvitys olisi valmiina vuoden 2024 kolmannella neljänneksellä. Näin ollen selvityksessä ei vielä pystytä arvioimaan mahdollisia EU-lainsäädännön kehityksen vaikutuksia. Jäsenvaltioiden välillä on viime aikoina käyty keskusteluja pyrotekniikkadirektiivin uudistamisesta. Eräät muut jäsenvaltiot ovat myös pohtineet selvityksessä esiin nostettua ilotulitteiden seurantajärjestelmää.

Hallitusneuvos Mikko Holm